

פי' פ'ן / פ'ק'ר'א

כיוון עמידת המנורה בהיכל ומשמעותו / הרב רא"ם

שגיאה! לא נמצאו ערכי תוכן עניינים.

(לד) ונתת את הכפרת על ארון העדת בקדש הקדשים:

(לה) ושמרת את השלחן מזוהר לפרכת ואת המנורה זכו השלחן על כלל המושב תימנה והשלחן תתן על כלל צפון:

שמות פרק כו

(כא) ויבא את הארן אל המושב וישם את פרכת המסך ויסך על ארון העדות כאשר צוה יקוק את משה: ס

(כב) ויתן את השלחן באהל מועד על ירך המושב צפנה מזוהר לפרכת:

(כג) ויערף עליו ערף לזום לפני יקוק כאשר צוה יקוק את משה: ס

(כד) וישם את המנורה באהל מועד זכו השלחן על ירך המושב ויבא:

שמות פרק מ

(יג) ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו וישם אלהים אוננים לא תפירו לא ישמע על פיך:

שמות פרק כג

המצוה השלישית שנמנענו שלא לשנות סדר הנחת הכלים במקדש כשולחן והמנורה והמזבחות והוא אמרו ית' (משפטי' כג) ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו. ובא הפירוש המקובל שהיא אזהרה למה שצוה בענין סדור המקדש. אמרו במכילתא ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו למה נאמר לפי שהוא אומר ושמרת את השלחן אם שינה עובר בלא תעשה לכך נאמר ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו ר' מאיר אומר לעשות דברי תורה עליך חובה. ובגמר שבת (יח א) דורשין אותו בית שמאי לשביתת כלים ובית הלל לית להו. והלכה היא כתנא קמא דמכילתא:

השגות הרמב"ן לספר המצוות שכחות הלאוין

משניות

משנה ט

[ט] מי שזכה בדישון מזבח הפנימי נכנס ונטל הטני והניחו לפניו והיה חופן ונותן לתוכו ובאחרונה כיבד את השאר לתוכו והניחו ויצא מי שזכה בדישון המנורה נכנס ומצא שתי נרות מזרחיות דולקים מדשן את השאר ומניח את אלו דולקים במקומן מצאן שכבו מדשן ומדליקן מן הדולקים ואחר כך מדשן את השאר ואבן היתה לפני המנורה ובה שלש מעלות שעליה הכהן עומד ומטיב את הנרות והניח את הכזו על מעלה שניה ויצא:

משנה מסכת תמיד פרק ג

משנה א

[א] החלו עולים במעלות האולם מי שזכו בדישון מזבח הפנימי והמנורה היו מקדימין לפניהם מי שזכה בדישון מזבח הפנימי נכנס ונטל את הטני והשתחוה ויצא מי שזכה בדישון המנורה נכנס ומצא שתי נרות מזרחיים דולקין מדשן את המזרחי ומניח את המערבי דולק שממנו היה מדליק את המנורה בין הערבים מצאו שכבה מדשנו ומדליקו ממזבח העולה נטל את הכזו ממעלה שניה והשתחוה ויצא:

משנה מסכת תמיד פרק ו

משנה ו

[ו].... כל הכלים שהיו במקדש ארכן לארכו של בית:

משנה מסכת מנחות פרק יא

תנו רבנן: מזרח ומערב היו מונחין, דברי רבי; רבי אלעזר ברי' שמעון אומר: צפון ודרום. מ"ט דרבי? גמר ממנורה, מה מנורה מזרח ומערב, אף הני נמי מזרח ומערב. ומנורה גופה מנולן? מדכתיב בנר מערבי: ויקרא כ"ד יערוך אותו [אהרן וגו'] לפני ה', מכלל דכולהו לאו לפני ה', ואי סלקא דעתך צפון ודרום, כולהו נמי לפני ה' נינהו. ור' אלעזר ברי' שמעון מאי טעמא? גמר מארון, מה ארון צפון ודרום, אף הני נמי צפון ודרום. ורבי נמי ליגמר מארון? דנין חוץ מחוץ, ואין דנין חוץ מבפנים. ור' אלעזר ברי' שמעון ליגמר ממנורה? אמר לך: מנורה גופה צפון ודרום הוה מנחה. אלא הכתיב: יערוך אותו אהרן ובניו! דמצדד להו אצודדי, דתניא: +במדבר ח' אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות - מלמד, שהיו מצדדין פניהם כלפי נר אמצעי. אמר רבי נתן: מכאן שאמצעי משובח.

תלמוד בבלי מסכת מנחות דף צה עמוד ב

מזרח ומערב מונחים - השולחנות ראשן אחד למזרח וראשן אחד למערב דהיינו אורכו לאורכו של בית.

מה מנורה מזרח ומערב - השלשה קנים במזרח והשלשה במערב.

מדכתיב בנר מערבי לפני ה' - דכתיב (ויקרא כד) יערוך אותו אהרן וגו' לפני ה' דמשמע אותו לפני ה' ואין אחר לפני ה' אלמא חד הוא דהוי כלפי מערב לצד בית קדשי הקדשים אלמא מזרח ומערב מונחים והחיצוין של צד מערב קרי ליה נר מערבי דאי בצפון אישתכח דכולהו פי הפתילות שוות למערב.

מה ארון צפון ודרום - אורכו לרוחבו של בית כדאמרינן לעיל וכך היה מונח וכך היו בדיו מונחין.

חוץ מחוץ - מנורה ושולחן שניהם בהיכל.

והכתיב אותו - דמשמע אחד לפני ה' ותו לא.

מצדד להו אצדודי – לעולם צפון ודרום מנחי ואפי' הכי ליכא אלא חד כלפי מערב והיינו אמצעי שפי הפתילה כלפי מערב ושאר הפתילות מצודדות פיהן כלפי האמצעי שג' של צד צפון מצודדות כלפי דרום וג' של צד דרום מצודדות כלפי צפון /במקור יש במקום זה שרטוט/.

אל מול פני המנורה – אמצעי עומד על גופה של מנורה והשאר על הקנים ומשמע קרא אותן שעל הקנים מצודדות כלפי אותם של מערב.

מכאן שאמצעי משובח – לגבי שלש שקורין בספר תורה בשני ובחמישי ואמרינן במסכת מגילה (דף כא) אין פוחתין מעשרה פסוקים וקאמר רבי נתן דאמצעי משובח וקורא ארבעה והשאר ג' ג'.

דש"י מסכת מנחות דף צח עמוד ב

מזרח ומערב מונחין – ומתני' דתנן אורכן לאורכו של בית כרבי. מדכתיב בנר מערבי לפני ה' – נר שני של שתי מזרחיות קרי נר מערבי כדפרישית בפרק כל קרבנות (לעיל ד' פו: ד"ה ממנה) ומתניתין דתמיר (פ"ג מ"ט) דמצא שתי מזרחיות דולקות כרבי דאמר מזרח ומערב מונחין דלמאן דאמר צפון ודרום מונחין אין שייך מזרחיות.

תוספות מסכת מנחות דף צח עמוד ב

היחס בין השלחן והמנורה בברייתא בגמ' ביומא תניא: שלחן בצפון, משוך מן הכותל שתי אמות ומחצה, ומנורה בדרום משוכה מן הכותל שתי אמות ומחצה, מובח ממוצע ועומד באמצע ומשוך כלפי חוץ קימעה. – ונוקמיה להדייהו! – כיון דכתיב +שמות כו+ ואת המנרה נכח השלחן, בעינן דחזו אהדדי.

תלמוד בבלי מסכת יומא דף לג עמוד ב

שיטת הרמב"ם

הלכה ח

ששת הנרות הקבועים בששת הקנים היוצאים מן המנורה כולן פניהם לנר האמצעי שעל קני המנורה וזה הנר האמצעי פניו כנגד קדש הקדשים והוא הנקרא נר מערבי.

רמב"ם הלכות בית הבחירה פרק ג

הלכה יב

השלחן היה ארכו שנים עשר טפח ורחבו ששה טפחים, והיה מונח ארכו לאורך הבית ורוחבו לרוחב הבית וכן שאר כל הכלים שבמקדש אורכן לאורכו של בית ורחבן לרוחב הבית חוץ מן הארון שהיה אורכו לרוחב הבית, וכן נרות המנורה כנגד רוחב הבית בין הצפון ובין הדרום. +/השגת הראב"ד/ רוחב הבית בין הצפון וכו'. א"א זהו מחלוקת התנאים וסדר התמיד אינו כן שהרי שנינו מצא שתי נרות מזרחיות דולקים וזהו לענין מזרח ומערב מונחים. +

רמב"ם הלכות בית הבחירה פרק ג

[א] אמרו שתי נרות מערבי, היא דעת מי שסובר כי שבעת הנרות היו בין המזרח למערב סדורין אחד לגב חברו, ונר מערבי השביעי כצורה זו /במקור יש שרטוט/ ואינה הלכה, ועל פי סברא זו הדחוייה בנוי לשון זה. וכבר בארנו בפרק השלישי שהוא מטיב חמש נרות ויוצא, ואחר כך חוזר ומטיב שתי נרות הנשארות, ולכן אומר תנא זה כי שתי הנרות שכתוב עליהן זו הם אשר משייר לאחרונה, ואם מצאם כבויים הרי הוא מדליקן ומטיב שלש נרות הסמוכים להם ומניח שתי הנרות המערביים עד שיחזור והם אשר כתוב עליהם א ב, ואם מצא עתה כשחזר שתי נרות אלו דלוקין הרי הוא מטיב את האחד שכתוב עליו ב והוא המזרחי ביחס לשני הכתוב עליו א, ומניח אותו שכתוב עליו א כמות שהוא כלומר שאינו מכבהו ומדליקו שנית אלא מתקנו בכך שמוציא את הפתילה ומוסיף על השמן וכיוצא בכך, כי מן המערבי והוא שכתוב עליו א כפי סברתו מדליק שאר הנרות בין הערבים, ואם מצא שכבר כבה נר מערבי אז מנקה אותו ונותן בו פתילה ומדליקו ממזבח העולה לא מנר משאר הנרות, לפי שנר מערבי זה והוא שכתוב עליו א לפי סברתו ממנו מדליקין שאר הנרות אם כבו, והוא אם כבה אין מדליקין אותו אלא ממזבח העולה. וכבר נתבאר בשלישי שהכחו שיש בו דשון המנורה מניחו על מעלה שניה שבאבן המונחת לפני המנורה, ונוטלו משם ומוציאו.

רמב"ם על משנה מסכת תמיד פרק ו משנה א

וזו היא צורתן /במקור יש שרטוט/ ופיות כל הנרות כלפי האמצעי אחד לגב השני כפי שהוא בציוור, והנר הכתוב עליו ד הוא נר מערבי אשר לא כבה משך זמן מסוים כפי שידוע, והוא האמצעי ונקרא מערבי מפני שפיו ליצד מערב, ועל סדר זה רמזו יתעלה באמרו אל מול פני המנורה יאירו וכו', כלומר שיהו פיות כל הנרות כלפי זה האמצעי אשר פניו למערב, אמר כי כאשר הוא נכנס להטיב את הנרות אם מצא שני הנרות שכתוב עליהן זו דולקים מניחם ומטיב חמש הנרות כמו שאמרנו, ואחר כך יעשה עבודה שיעשה וחוזר ומטיב שתי הנרות שהניח, ואם מצאם כבויים הרי זה מטיב חמשת הנרות שכתוב עליהם א ב ג ד ה ומניח השנים הדרומיים שכתוב עליהם ו ז עד שיעשה העבודה שיעשה ויחזור להטיבן וזהו אמרו ואחר כך מרשן את השאר. וכבר בארנו בשלישי דמנחות שגובה המנורה שמונה עשר טפח, נמצא שהיא כגובה האדם בשוה, ולפיכך צריך להתרומם מעל הארץ ואחר כך יוכל להתקין את הנרות ולהדליקן

רמב"ם על משנה מסכת תמיד פרק ג משנה ט

ואחר כן הושמה מנורה לפניו, לכבוד ולתפארת לבית, כי הבית שדולק בו הנר תמיד הנסתר בפרכת יש לו בנפש מעלה גדולה, וכבר ידעת חזק התורה באמונת גדולת המקדש ויראתו, עד שיגיע לאדם מדת הענוה והחמלה ורכות הלבב כשיראהו, ואמר מקדשי תיראו, וסמכו בשמירת שבת לחזק יראת המקדש,

ספר מורה הנבוכים חלק ג פרק מה

אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות

ב. בהעלותך את הנרות, אין ידוע אם בהעלותך להעלותם או בהעלותך לסדרם כשהוא אומר יאירו שבעת הנרות להעלותם אבל לא לסדרם יכול שהיה מעלה כולה כאחת אמרת להעלות נר תמיד (שמות כז כ) אחד אחד יכול אהרן לא היה מעלה כולה כאחת אבל בניו יהוא מעלים כולה כאחת ת"ל יאירו שבעת הנרות יערוך אותו אהרן ובניו (שם / שמות כז / כא) אחד אחד ומנין שיהו חוזרין חלילה כמין עטרה ת"ל יאירו שבעת הנרות ומנין שיהיו כל הנרות מוסטרין כנגד נר האמצעי ת"ל אל מול פני המנורה וכה"א והוא יושב ממולי (במדבר כב ה). אמר ר' שמעון כשהלכתי לרומי וראיתי שם את המנורה היו כל הנרות מוסטרין כנגד נר האמצעי:

פפרי זוטא פרק ח

תפקיד המנורה

גובהה של מנורה י"ח טפחים – יש אומרים בשם ר"ת דנפקא ליה לסבא מסניפין שאצל השולחן לצורך לחם הפנים שהיו גובהן י"ח טפחים והמנורה היתה להאיר על השולחן ונראה דלא אמר ר"ת דבר זה מעולם דהא סניפים כנגד לחם הפנים ולקמן בפי' שתי הלחם (דף צו.) אמרינן דלר' מאיר מקדש שולחן י"ב טפחים למעלה ולר' יהודה ט"ו לבר (מרגלי) השולחן אמה וחצי, מ"ר.

יוספית מסכת מנחות דף כח עמוד ג

(לא) ועשית מנורת וגו' – להאיר על השולחן, כדכתי' ואת המנורה נכח השולחן:

רשב"ם שמות פרק כח פסוק לא

אל מול פני המנורה – אל מול נר אמצעי שאינו בקנים, אלא בגוף של מנורה:

יאירו שבעת הנרות – ששה שעל ששת הקנים, שלשה המזרחיים פונים למול האמצעי, הפתילות שבהן, וכן שלשה המערביים ראשי הפתילות למול האמצעי. ולמה, כדי שלא יאמרו לאורה הוא צריך:

רש"י במדבר פרק ח פסוק ב

תפקיד נר מערבי

מתלב רב ששת: +ויקרא כ"ד+ מחוץ לפרוכת העדת יערך, וכי לאורה הוא צריך והלא כל ארבעים שנה שהלכו בני ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו; אלא עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל. מאי עדות? אמר רב: זו נר מערבי, שנותן בה שמן כמדת חברותיה, וממנה היה מדליק ובה היה מסיים.

תלמוד בבלי מסכת שבת דף כב עמוד ב

נר מערבי – למאן דאמר במנחות מזרח ומערב מונחין סדר הקנים – קרי מערבי נר שני שבצד החיצון, שהוא כמזרח, ולמאן דאמר צפון ודרום מונחים – אמצעי קרי מערבי, על שם שהיה פיו כנגד מערב וכל שאר הנרות כלפי האמצעי, דכתיב אל מול פני המנורה דהיינו אמצעי יאירו וגו', של צפון היו פונות לדרום, ושכדרום פונות לצפון.

רש"י מסכת שבת דף כב עמוד ב

מדוע נאמר אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות ולא ששת הנרות

או יאמר בהעלותך כו' (ח, ב): דרש"י מפרש אל מול פני המנורה, היינו נר מערבי נר אמצעי שממנה היה מתחיל ובה היה מסיים: ולכאורה יאירו ששת הנרות מבעי ליה: ונראה, דנר אמצעי הוא רמז להשכינה במערב והצדיק צריך להיות תמיד בדביקות גדול וזהו ממנה היה מתחיל כו', דהיינו שהוא תמיד בדביקות וזהו מדרגות שבת ולכן נקרא התלמיד חכם תמיד שבת מחמת הדביקות שבו בימי החול כבימי השבת וזהו בהעלותך את הנרות, הוא רמז לדביקות. אל מול פני המנורה, שהוא נר אמצעי רמז לשכינה. יאירו שבעת הנרות, פירוש שתתקן גם ימי החול שיאירו יחד עם השבת כאור אחד

נועם אלימלך במדבר פרשת בהעלותך

משמעות נר מערבי

עוד איתא בלקוטים מרבי פנחס זללה"ה שבנרות הנוכה ההארה מאור הגנוז לצדיקים לעתיד לבוא והוא גם כן על רמז הנ"ל כאומרם (חגיגה י"ב א) כיון שנסתכל הקב"ה בדור המבול וכו' שמעשיהן מקולקלים עמד וגנוז מהן ולמי גנוז לצדיקים לעתיד לבוא, והיינו הארת אורו של משיח שיתודע שגם כל הקלקולים המה בהשגחה. אמנם אין העולם כדאי לזה כי על ידי זה יוכלו חס ושלום להקיל בנפשם לומר לית דין ולית דיין ויעשה מה שלבו חפין. ולכן גנוז רק לצדיקים לעתיד לבוא כמו שנאמר (תהלים ל"א, כ') מה רב טובך אשר צפנת ליראיך, היינו להירא וחרד בנפשו שאינו יוצא ידי חובתו תמיד וידוע בנפשו שמעשיו אינם כהוגן, כי על ידי יראה בא לתשובה מפני שלא יישרו מעשיו בעיניו לנגד גדולת הבורא אליו נצפן הארה זו, כי גם כל הבגידות המה בהשגחה ונתקן הכל להיות טוב כנ"ל. והרמז הזה שהכל מה' יתברך הוא בנרות המנורה דאיתא (שמות רבה ל"ז, ד') מאיר לעולם שנאמר (יחזקאל מ"ג, ב') והארץ האירה מכבודו ואמר לישראל ויקחו אליך שמן וגו' הוי למעשה ידך תכסוף. שרוצה שנאיר לפניו והוא לעדות שהשכינה שורה בישראל על ידי נר מערבי כמו שאמרו בגמרא (שבת כ"ב ב), והיינו שגם מעשה מצות הנרות הוא מצד ה' יתברך ששולח הארה בלב רק שמכנה אותו על מעשה האדם:

ר' ציוק הכהן מלובלין - פרי ציוק בראשית לחנוכה

[ה] דבר אל אהרן אליו בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה כאשר צוה ה' את משה. לבד שכל הפסוק ויעש כן אהרן מיותר דפשיטא שקיים מצות ה' (כמו שעמדו על זה הראשונים ז"ל) על כל פנים סגנון לכתוב ויעש כן אהרן וכבר הזכיר אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות. גם פסוק זה מעשה המנורה וגו' כולו אין לו שייכות לענין הפרשה. והרמב"ן ז"ל כתב על מה שנאמר ויעש כן אהרן שהוא היה המדליק ואף על פי שהיתה כשרה בבניו וכו' אבל

הוא היה מזדרז במצוה הגדולה הזאת הרומזת לדבר עליון וסוד נשגב. ואולי נרמז לו מפסוק מחוץ לפרוכת העדות יערוך אותו אהרן ובניו מערב עד בוקר וגו' עד כאן לשונו. ונראה ששם נרמז גם הסוד נשגב. אך מנין נרמז לו שידליק בעצמו ובפירוש כתיב אהרן ובניו. ובפשוטו נראה שדקדק מדכתיב יערוך לשון יחיד ולא יערכו אהרן:

ובוזה"ק (ח"ג קמ"ח ב) פתח פרשה זו והוא כחתן יוצא מחופתו וגו' מאן איהו חופתו דא עטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו. ובמדרש רבה (שיר השירים רבה ג, כ"ה) לא זו מחבבן עד שקראן אמי וכו' ולאמי וגו' ואחר כך בוזה"ק יוצא מחופתו דא הוא רישא דכל נהורא וכו' הוא היינו אריך אנפין כמו שמוכא בוזה"ק (ח"ג קכ"ט: ושאר מקומות) על מה שנאמר (איוב כ"ח, כ"ג) והוא ידע את מקומה. ואמרנו דזעיר אנפין נקרא ההשגה הקטנה והנמוכה. ואריך אנפין היינו ההשגה הגדולה שישגו לעתיד ובעולם הזה זכו לזה משה רבינו וכדומה. וזה ענין מה שנאמר יערוך אותו וגו' מערב עד בוקר דשמש הוא קודשא בריך הוא מדת יום היינו בוקר וסיהרא כנסת ישראל מדת מלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה בחינת ערב. וזה מה שאמרנו במדרש (פרשה זו רבה ט"ו, ה' ותנחומא ד') בוא והאירו לי שהתורה שבעל פה נמסר לחכמים כענין נצחוני בני (בבא מציעא נ"ט ב) וכן מאן נוכח רבה בר נחמני (שם פ"ו א) וזה עסק אהרן כמו שנאמר (מלאכי ב, ז) כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו היינו תורה שבעל פה. וזה מה שנאמר יערוך אותו אהרן מערב עד בוקר. היינו דישראל מעטרין כביכול לה' יתברך.

וזה מה שכתב הרמב"ן שרומז לדבר עליון וסוד נשגב שיוכלו ישראל לעטר כביכול לה' יתברך כמו שנאמר (שיר השירים ג, י"א) בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו. ועל זה נאמר והוא כחתן יוצא מחופתו והיינו ביום חתונתו ואז כנסת ישראל מעטרת לקודשא בריך הוא כמו שנאמר בעטרה שעטרה לו אמו. וזה עיקר עסק אהרן דכתיב (שמות ד, ט"ז) והוא יהיה לך לפה רק הוכשר גם בבניו. וזה שנאמר דבר אל אהרן ואמרת אליו דיבור הוא לשון עז בחינת תורה שבכתב (מכות י"א א) והיינו עיקר המצוה הדלקת הנרות הוא מתורה שבכתב. ואמרת אליו אמירה בלחישא והיינו תורה שבעל פה שמופיע בלב על דרך מה שנאמר (דברים ח, י"ז) ואמרת בלבבך (וזהר ח"א רל"ד ב) והיינו שיופיע בלבו הכח בוא והאר לי הוא כח תורה שבעל פה (כמו שנתבאר לעיל מאמר ג'). וזה שנאמר הלשון אליו ולא כתיב ואמרת לו שלשון אליו היינו שמויחד לו לבדו שהוא מיוחד לכוחו. ומשום הכי אף שהוכשר בזרעו עשה בעצמו כל ימי חייו כמו שכתב הרמב"ן ז"ל:

ועוד בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות ופירש רש"י אל מול נר האמצעי וכו' ולפי זה קשה דהוה ליה למימר ששת הנרות. ועל כרחק דגם האמצעי היה פונה אל מול פני המנורה שהוא צד מערב. ולמאן דאמר מזרח ומערב היו מונחין היו כולם פונים למערב דנר השני נקרא נר מערבי, אך למאן דאמר צפון ודרום היו מונחים והיו כולם בין מזרח ומערב, על כרחק צריך לומר דהאמצעי פונה למערב והששה פונים להנר האמצעי. ועל ידי כן היו כל שבעת הנרות מאירים למערב דהששה פונים לאמצעי והוא למערב. אך למה הוצרכו להיות פונים לאמצעי והוא למערב למה לא הטו כולם שיהיו פונים למערב.

אך הנר מערבי הוא נגד שבת וכנסת ישראל וזה פונה למערב והשאר פונים אליו שהם כנגד ששת ימי המעשה שהם ההכנה לקדושת שבת (כמו שנתבאר כמה פעמים) ולמאן דאמר צפון ודרום היו מונחין שהאמצעי נר מערבי הוא על דרך מה שאמרו בגיטין (ע"ז א) שנחשב שלושה מקמי שבתא ושלושה ימים בתר שבתא. וזה שנאמר אחר כך ויעש כן אהרן שהיה הוא בעצמו המדליק וכמו שכתב הרמב"ן. ומבאר למה לפי שזה מיוחד לכוחו אל מול פני המנורה העלה נרותיה כאשר צוה ה' את משה שאמר לו לשון ואמרת אליו שמויחד כח זה אליו להופיע גם בכלל ישראל להיות להם כח תורה שבעל פה בואו והאירו לי.

וזה שנאמר אחר כך וזה מעשה המנורה מקשה הוא וכמו שאמרו בספרי (פרשה זו ג') שנתקשה בה משה. והיינו לפי שהוא היה שורש תורה שבכתב נתקשה איך יתכן ענין זה בוא והאר לי שיעטרו ישראל כביכול לקודשא בריך הוא עד שהראה ה' את משה שיש כח זה באהרן והוא יופיע כח זה בכל ישראל. וזה שנאמר וזה, ובעל הטורים וזה גימטריא שמונה עשרה שגובהה של מנורה שמונה עשר טפחים. והיינו נר האמצעי היה גובהו שמונה עשר טפחים והוא כנגד שבת יום השביעי דא תורה שבעל פה דאיקרי יום שביעי (וזהר ח"א מ"ז ב) והיינו מלכות פה תורה שבעל פה וכו'. והיינו דו' מתיבת וזה מורה על ו' אות אמת (וזהר ריש פרשת ויקרא) אמת זו תורה (ברכות ה' ב) והיינו בחינת תורה שבכתב דקודשא בריך הוא תורה איקרי (וזהר ח"ב ס' א) זה גימטריא שתים עשרה כנגד שנים עשר שבטי י"ה שהוא בחינת כנסת ישראל מדת מלכות והיינו היחוד מערב עד בוקר כנ"ל קודשא בריך הוא ושכינתיה ו' קודשא בריך הוא זה שכינתא ואף דבכל מקום שכינתא בחינת כנסת ישראל אתקרי זאת (כמו שמוכא בוזה"ק כמה פעמים) כאן כתיב זה לשון זכר מפני שכאן במעשי המנורה נרמז סוד נשגב בעטרה שעטרה לו אמו ונקראו ישראל כביכול משפיעים לקודשא בריך הוא כענין לא בשמים הוא לכן נקראו בלשון זה לשון דכר.

וזה שנאמר על נר האמצעי שהוא כנגד מדת מלכות תורה שבעל פה מקשה זהב עד ירכה עד פרחתה מקשה הוא שנתקשה משה על זאת איך אפשר שישאל יאירו כביכול לה' יתברך כמשל הפקח והסומא (הובא בבמדבר רבה ט"ו, ה') ולפי מדרשו בחינת תורה שבכתב לא ידע כלל מזה כי התורה שבעל פה שלו היה גם כן מפורש לפניו שהוא מסיני הלכה למשה מסיני (כמו שנתבאר במקום אחר) כמראה אשר הראה כן עשה מי שעשאה והיינו בצלאל שהיה כוחו גם כן משורש תורה שבעל פה. ומדרשו שדרש שהקב"ה עשאה שבאמת עיקר תורה שבעל פה מטלא דעתיקא שה' יתברך מופיע בלב החכמים. רק אינו ניכר להם ונדמה להם שמתחדש מדעתם וכמו שנאמר (דברים ל"ב, ב') תול כטל אמרתי אמירה בלחישא שנטף מה' יתברך בלב החכמים אף על פי כן נקרא על שמם כמו שהם היו מתחדשים ושהם מעטרין כביכול לה' יתברך כדברינו הנ"ל: